

**REVISTA DE ISTORIE
„VASILE CONTA”
TÂRGU-NEAMȚ**

**Historical Magazine „Vasile Conta”,
Târgu-Neamț**

**Revue Historique „Vasile Conta”
Târgu-Neamț**

**Volumul VI, nr. 1, iunie 2024
Volume VI, issue 1, june 2024
Volume VI, no. 1, juin 2024**

Iași
Editura PIM, 2024

COLECTIVUL ȘTIINȚIFIC/SCIENTIFIC BOARD/LE COLLECTIF SCIENTIFIQUE

Prof. univ. dr. Florin PINTESCU, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
Conf. univ. dr. Ioan DĂNILĂ, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău
Col (r) dr. Tiberiu TĂNASE, secretar Divizia Istoria Științei, Academia Română
Comandor (ret) Gheorghe VARTIC, Comisia Română de Istorie Militară
Cercetător științific II dr. Mircea Gheorghe ABRUDAN, Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca
Cercetător științific principal III dr. Corneliu CIUCANU, Academia Română-Filiala Iași
Prof.univ.dr. Virginia POPOVIĆ, Universitatea Novi Sad, Serbia
Conf.univ.dr. Mircea MARAN, Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov” din Vârșeț, Serbia
Prof. dr. Daniel DIEACONU, Centrul de Cercetare pentru Dezvoltare Regională și Integrare Regională al Universității din București
Asist. univ. dr. Ioan FĂRMUȘ, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
Prof. Mihaela CHELARU, șef serviciu Arhivele Naționale Bacău

COLECTIVUL DE REDACȚIE/EDITORIAL BOARD/ ÉQUIPE ÉDITORIALE

Editor șef: prof. dr. Emanuel BĂLAN

Editori: prof. drd. Elena PREDA, dr. Valentin IOAN, prof. Marius- Emanuel SANDU

Secretari de redacție: maior. drd. Marcel IOAN, prof. dr. Emanuel BĂLAN

Tehnoredactare: prof. dr. Emanuel BĂLAN

Corectura: prof. Oana STOICA, prof. Nicoleta LIPAN, prof. Mihaela PAVĂL

Grafică și Copertă: prof. Radu-Mihail PINTILIE, informatician Ionela -Diana COZMA

Traducere: limba engleză/ limba franceză: prof. drd. Valentin-Cezar TEODORESCU

Responsabil promovare: prof. drd. Traian ANTON

ISSN 2668-6317

ISSN-L 2668-6317 Revistă open access

© Copyright 2024
Liceul „Vasile Conta”,
Târgu-Neamț

Tiparul- Editura si Tipografia PIM, Iași

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă și prin orice mijloace tehnice, este strict interzisă și se pedepsește conform legii. Răspunderea asupra conținutului materialelor revine, în exclusivitate, autorilor.

Adresa/Editorial Office: Liceul „Vasile Conta” Târgu-Neamț, str. Slt. Radu Teoharie, 3, 615200, Târgu-Neamț, telefon: 0233791172, mobil: 074456206.

www.revistadeistorielvc.ro

e-mail: analelvcistorie@gmail.com

Revistă fondată în 2019, indexată și înscrisă în Bazele de Date Internaționale (BDI) CEEOL, Index Copernicus Internațional, CiteFactor, Open Library, ISI index, International Institute of Organized Research, ROAD – Directory of Open Access Scholarly Resources, ResearchBib, ResearchGate, Academia.edu, SSRN, ESJI, Google Academic și Digitales Archiv și Internet Archive.

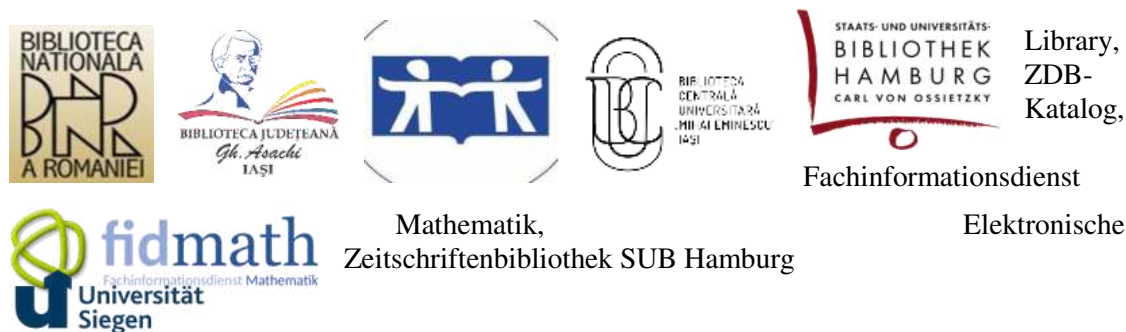

Revistă în curs de indexare în DOAJ, DRJI, JSTOR, ERIH-PLUS, EBSCO și THOMSON ISI

BDI Index Copernicus International. Revistă **evaluată pozitiv** după criteriul citărilor, în **I.C. Journals Master List 2020**, cu un scor ICV (Valoarea Index Copernicus) de **37, 06 puncte**.

SJIF Journal Rank List evaluation process, which resulted in a score given **SJIF 2022 = 3.823** (Scientific Journal Impact Factor Value for 2022).

Revista se regăsește și în bibliotecile publice-Biblioteca Națională a României, Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu”, Piatra Neamț, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași, Biblioteca „Ion Creangă” Târgu Neamț, Siegen University

și digital pe <http://biblioteca-digitala.ro> și www.europeana.eu

CUPRINS-CONTENTS -CONTENU

STUDII ȘI ARTICOLE **STUDIES AND ARTICLES** **ÉTUDES ET ARTICLES**

11

**ASPECTE ALE EROIZĂRII MORTII ÎN TRANȘEE. STUDIU DE CAZ:
MONUMENTE COMEMORATIVE ALE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL ÎN
BACĂUL INTERBELIC**

**ASPECTS OF HEROIZING DEATH IN THE TRENCHES: A CASE STUDY
OF WORLD WAR I COMMEMORATIVE MONUMENTS IN INTERWAR
BACĂU**

**ASPECTS DE L'HÉROÏSATION DE LA MORT DANS LES TRANCHÉES :
ÉTUDE DE CAS DES MONUMENTS COMMÉMORATIFS DE LA
PREMIÈRE GUERRE MONDIALE DANS LE BACĂU DE L'ENTRE-DEUX-
GUERRES**

Claudia-Andreea JALBĂ

13

**MEMORIU DESCRIPTIV AL MAIORULUI FLORIAN MEDREA LA
ORDINUL NR. 1.139 DIN 7 NOIEMBRIE 1919 AL CORPULUI VI
TERITORIAL DE ARMATĂ DIN CLUJ**

**DESCRIPTIVE MEMOIR OF MAJOR FLORIAN MEDREA TO ORDER NO.
1,139 OF NOVEMBER 7, 1919 OF VI TERRITORIAL ARMY CORPS FROM
CLUJ**

**MÉMOIRE DESCRIPTIVE DU MAJEUR FLORIAN MEDREA POUR
COMMANDER NO. 1 139 DU 7 NOVEMBRE 1919 AL DU VI CORPS
D'ARMÉE TERRITORIALE DE CLUJ**

Prof. dr. Dragoș CURELEA

Cezar VASU

27

SERBĂRILE „RESTAURAȚIEI”– SĂRBĂTOAREA UNUI REGE

„RESTORATION” CELEBRATIONS – THE FEAST OF A KING

**LA CÉLÉBRATION DE LA « RESTAURATION » – LA CÉLÉBRATION D'UN
ROI**

prof. dr. Daniel DIEACONU

43

**INSTAURAREA REGIMULUI COMUNIST. STUDIU DE CAZ: PRIMARI
SATULUI ROMOS DIN JUDEȚUL HUNEDOARA ÎN PERIOADA 1945-1950
THE ESTABLISHMENT OF COMMUNIST REGIME.CASE STUDY:
MAYORS OF ROMOS VILLAGE IN HUNEDOARA COUNTY DURING THE
PERIOD 1945-1950**

**L'INSTALLATION DU RÉGIME COMMUNISTE. ÉTUDE DE CAS: MAIRES
DU VILLAGE DE ROMOS DANS LE COMTÉ DE HUNEDOARA PENDANT
LA PÉRIODE 1945-1950**

prof. dr. Adela Emanuela ORDEAN

61

ARHIVISTICĂ

ARCHIVE

ARCHIVER

**CÂTEVA MĂRTURII DOCUMENTARE DIN SECOLELE XVII-XVIII
PRIVITOARE LA SATUL IUCAȘUL, ȚINUTUL NEAMȚ, MOȘIA
MĂNĂSTIRII BALICA DIN IAȘI**

**SOME DOCUMENTARY TESTIMONY FROM THE PREVIOUS 17TH-18TH
CENTURIES AT THE VILLAGE OF IUCAȘUL, NEAMȚ COUNTY, THE
ESTATE OF THE BALICA MONASTERY IN IAȘI**

**QUELQUES TÉMOIGNAGES DOCUMENTAIRES DES 17E-18E SIÈCLES
PRÉCÉDENTS AU VILLAGE D'IUCAȘUL, REGION DE NEAMȚ, DOMAINE
DU MONASTÈRE DE BALICA À IAȘI**

Costin CLIT

71

**ASPECTE PRIVIND PLANUL DE APĂRARE A LEGIUNII DE JANDARMI
TECUCI ÎMPOTRIVA PARAȘUTIȘTILOR ÎN ANUL 1943**

**ASPECTS REGARDING THE DEFENSE PLAN OF THE TECUCI
GENDARMERIE LEGION AGAINST PARATROOPERS IN 1943**

**ASPECTS CONCERNANT LE PLAN DE DÉFENSE DE LA LÉGION DE
GENDARMERIE DE TECUCI CONTRE LES PARACHUTISTES EN 1943**

mr. drd. Marcel IOAN

87

**FILE DIN ARHIVA UNIVERSITĂȚII „ȘTEFAN CEL MARE” DIN SUCEAVA
ARCHIVE FILES OF "ȘTEFAN CEL MARE" UNIVERSITY OF SUCEAVA
DOSSIERS DES ARHCHIVES DE L' UNIVÉRSITÉ «ȘTEFAN CEL MARE»
DE SUCEAVA**

drd. Roxana-Melania CORNILĂ (LEUCIUC)

97

ISTORIE LOCALĂ

LOCAL HISTORY

HISTOIRE LOCALE

147

COMEMORAREA LUI ION CREANGĂ ÎN PRESA VREMII

THE COMMEMORATION OF ION CREANGĂ IN THE PRESS OF THE TIME

LA COMMÉMORATION D'ION CREANGĂ DANS LA PRESSE DE L'ÉPOQUE

prof. dr. Emanuel BĂLAN

149

ARHEOLOGIE

ARCHEOLOGY

ARCHÉOLOGIE

161

UNELE CONSIDERAȚII GENERALE REFERITOARE LA CERAMICA ASPECTELOR CUCUTENI, FAZA A/TRYPILLIA, FAZA BI

SOME GENERAL CONSIDERATIONS REGARDING CUCUTENI ASPECTS CERAMICS, PHASE A/TRYPILLIA, PHASE BI

QUELQUES CONSIDÉRATIONS GÉNÉRALES CONCERNANT LES ASPECTS CÉRAMIQUES CUCUTENI, PHASE A/TRYPILLIE, PHASE BI

drd. Alexandru Pascariu

163

ABREVIERI

ABREVIATIONS

ABRÉVIATIONS

185

INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

INSTRUCTIONS POUR LES AUTEURS

190

SERBĂRILE „RESTAURAȚIEI” – SĂRBĂTOAREA UNUI REGE

*

„RESTORATION” CELEBRATIONS – THE FEAST OF A KING

*

LA CÉLÉBRATION DE LA « RESTAURATION » – LA CÉLÉBRATION D'UN ROI

prof. dr. Daniel DIEACONU¹

Rezumat: Carol al II-lea a fost singurul membru al unei familii domnitoare europene care a renunțat de trei ori la moștenirea coroanei pentru motive care nu au fost politice. În 1927, pe tronul lui Ferdinand I urca Mihai I, minor, sprijinit de o Regență. În 1930, tatăl său, Carol, revenea spectaculos în țară și se înfăptuia „restaurația”, în momente de instabilitate politică și criză economică, care au creat condițiile venirii unui „salvator”. A fost acceptat astfel de o mare parte a populației. Dar noul rege dorea o legitimare printr-o mare sărbătoare, el fiind un mare iubitor de fast și de ceremonii.

O sărbătoare națională, dar nu a regalității, precum „10 mai”, ci o sărbătoare carlistă, care va împrumuta din felul caracterului regelui. Participarea devenea de la an la an tot mai mare și ritualurile tot mai elaborate, cu intervenția unor instituții create de rege, precum „Straja Țării”, „Frontul Renașterii Naționale”, sau Ministerul Propagandei Naționale și alte instituții ale statului. Un efort grandios pentru crearea și susținerea unui mit. Se crea o imagine, care, mai ales după instaurarea dictaturii carliste, devenea singura oferită maselor populare. Apogeul manifestărilor a fost în 1939, dar participarea devenea tot mai puțin sinceră, sărbătoarea mai rece și mai formală. Sărbătoarea a dispărut odată cu domnia inițiatorului ei, dar modelul a rămas, căci regele a fost un adevărat pionier în promovarea cultului personalității, și folosit și în epocile ce-au urmat.

Cuvinte cheie: restaurație, Regență, serbări naționale, dictatură, mit.

*

Abstract: Carol II was the sole member of a European ruling family who has renounced, three times, to the inheritance of the crown for reasons that were not political. In 1927, on the throne of Ferdinand I ascended Mihai I, a minor, supported by a Regency. In 1930, his father, Carol, returned spectacularly to the country and the "restoration" was taking place, in moments of political instability and economic crisis, which created the conditions for the arrival of a "savior". Thus, he was accepted by a large part of the population. But the new king wanted a legitimation through a great celebration, being a great lover of sumptuousness and ceremonies. A national celebration, but not of royalty, such as "May 10", but a Carlist celebration, which will borrow from the character of the king. The participation was becoming more and more numerous from year to year and the rituals more elaborated, with the intervention of institutions created by the king, such as "the Sentinel of the Motherland", "the Front of the National Revival", or the Ministry of National Propaganda and other state institutions. A grandiose effort to create and sustain a myth. An image was created, which, especially after the establishment of the Carlist dictatorship, became the only one offered to the popular masses. The culmination of the manifestations was in 1939, but the participation became less and less sincere, the celebration colder and more formal. The celebration disappeared with the reign of its initiator, but the model remained,

¹ Centrul de Cercetare pentru Dezvoltare Regională și Integrare Regională al Universității din București; Școala Gimnazială Grințieș, Neamț. email: danieldieaconu@gmail.com

because the King was a true pioneer in promoting the cult of personality, and used in the times that followed.

Keywords: „restoration”, Regency, national celebration, dictatorship, myth

*

Résumé: *Charles II fut le seul membre d'une famille dirigeante européenne à renoncer à la couronne à trois reprises pour des raisons non politiques. En 1927, Michel Ier, mineur, monte sur le trône de Ferdinand Ier, soutenu par une régence. En 1930, son père, Carol, revient spectaculairement au pays et la « restauration » a lieu, dans des moments d'instabilité politique et de crise économique, qui crée les conditions pour l'arrivée d'un « sauveur ». Elle a donc été acceptée par une grande partie de la population. Mais le nouveau roi souhaitait une légitimation à travers une grande fête, étant un grand amateur de faste et de cérémonie.*

Une fête nationale, mais pas de royauté, comme le « 10 mai », mais une fête carliste, qui empruntera au caractère du roi. La participation augmentait d'année en année et les rituels devenaient plus élaborés, avec l'intervention d'institutions créées par le roi, comme la « Garde de campagne », le « Front national de la Renaissance », ou le ministère de la Propagande nationale et d'autres institutions de l'État. effort grandiose pour créer et entretenir un mythe. Une image fut créée qui, surtout après l'instauration de la dictature carliste, devint la seule offerte aux masses populaires. L'apogée des manifestations se situe en 1939, mais la participation devient de moins en moins sincère, la célébration plus froide et formelle. La fête disparut sous le règne de son initiateur, mais le modèle resta, car le roi fut un véritable pionnier dans la promotion du culte de la personnalité, et fut utilisé dans les époques qui suivirent.

Mots clés: restauration, Régence, fêtes nationales, dictature, mythe.

*

Regele Carol al II-lea a încercat să-și creeze imaginea unui conducător apropiat de popor, sprijinit de popor, și acest fapt s-a legat de dragostea sa pentru festivități, pentru paradă, și astfel a organizat numeroase sărbători la care participau mulți oameni, folosind pentru aceasta stadioanele și piețele publice, fiind din acest punct de vedere un pionier în spațiul românesc. În organizarea acestor activități erau implicate „Straja Țării”, „Frontul Renașterii Naționale”, instituții create de el, dar și instituțiile statului. Ritualul din cadrul ceremoniilor din timpul domniei lui Carol al II-lea nu avea doar rolul de a oferi un spectacol pentru cetățeni, ci el oferea un cadru formal care îndreptățea schimbarea prilejuită de revenirea în țară sau, mai curând, o lipsește de nevoia de a se legitima. A ritualiza înseamnă a adevăra, a transforma în autentic. Ceremonialul regal din timpul lui Carol al II-lea a fost dominat de către „Serbările Restaurației”, un model reprezentativ pentru tipul de ceremonii din timpul celui de-al treilea rege al României, o manifestare cu o importantă notă de specificitate dată de trăsăturile de caracter ale regelui, adaptate mediului autohton.

Pentru acest studiu s-a folosit presa vremii, bogată în prezentări ale manifestărilor și a regelui², scrieri memorialistice³, lucrări generale⁴, lucrări speciale și

²„Universul”, 1930-1940; „Adevărul”, 1930-1940, „Dimineața”, 1930-1940, „Grănicerul”, 1938-1940; „Realitatea ilustrată”, 1935-1940; România, 1940 etc.

³Carol al II-lea, Rege al României, *Însemnări zilnice. 1937-1951*, vol. I, Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Viorica Moisuc, Nicolae Rauș, Cuvânt înainte de Ioan Scurtu, București, Editura Scripta,

aici menționăm studiul doamnei Diana Mihaela Păunoiu și cel al profesorului nemțean Mihai Andrei Nica, care a realizat un studiu de caz pentru județul Neamț⁵ și fonduri de arhivă centrale sau județene.

Sărbătorirea anilor trecuți de la înscăunare era un model lansat de Napoleon Bonaparte și perpetuat de Napoleon al III-lea. Prin decretul din 19 februarie 1806, împăratul hotăra ca ziua lui de naștere și data încoronării sale să devină sărbători naționale⁶. Atât regele Carol I, cât și Ferdinand I au preluat acest obicei de a celebra aniversarea venirii pe tron sau a încoronării, însă în timpul lui Carol al II-lea a căpătat o semnificație aparte. Căci regele conștientiza faptul că festivitățile istoricizau discursul politic și se constituiau aburii mitici pentru o aură providențială⁷. Se crea o legătură alegorică între eroii trecuți și eroii prezenți. Actul urcării pe tron de către Carol a fost unul neconstituțional și regele și partizanii săi și-au dorit ca această sărbătoare să fie transformată într-un moment fondator al neamului, primordial, astfel să-i dea legitimitate și popularitate. A fost introdus în calendarul sărbătorilor statului român.

Revenirea în țară a lui Carol la 6 iunie 1930 și proclamarea sa ca rege al României la 8 iunie 1930 în Parlament a stârnit confuzie în rândul unei importante părți a populației, în condițiile în care România avea deja un rege în persoana lui Mihai, fiul lui Carol. Acest gest al lui Carol era destul de riscant în acest context, cu toate că regele Mihai era minor. Deși erau multe voci ce susțineau încă de la moartea regelui Ferdinand din 1927 că principele Carol era moștenitorul legitim al tronului, fără eșecul tot mai evident al Regenței și incapacitatea guvernului național-țărănist de a gestiona situația dificilă prin care trecea țara, „restaurația” ar fi fost greu de împlinit și de acceptat de români. Momentul critic prin care trecea țara, coroborat cu criza

1995; Carol al II-lea, Rege al României, *Însemnări zilnice, 1937-1951*, vol. II, reeditare, Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Viorica Moisuc, Nicolae Rauș, cuvânt înainte de Ioan Scurtu, București, Ed. Scripta, 2003; M. Manoilescu, *Memorii*, vol. II, Ediție îngrijită, prefață, note și indice de Valeriu Dinu, București, Ed. Enciclopedică, 1993; C. Argetoianu, *Însemnări zilnice (2 februarie 1935-31 decembrie 1936)*, vol. I, Ediție îngrijită și prefață de Stelian Neagoe, București, Ed. Machiavelli, 1998; A. Călinescu, *Însemnări politice. 1916-1939*, Ed. Humanitas, București, 1990; I. Hudiță, *Jurnal politic*, Ed. Fundației Pro, București, 2002 etc.

⁴Simona Nicoară, *Istoria și miturile. Mituri și mitologii politice moderne*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2009; I. Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1867-1947)*, vol. III, *Carol al II-lea*, Ed. Enciclopedică, București, 2001.

⁵A. Mihalache, *Mănuși albe, mănuși negre. Cultul eroilor în vremea dinastiei Hohenzollern*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007; P. Țurlea, *Partidul unui rege, F.R.N.*, Ed. Enciclopedică, București, 2006; Diana Mihaela Păunoiu, *Sărbătoare și propagandă în timpul regelui Carol al II-lea- 1938-1940*, Editura Academiei Române, București, 2013; M.A. Nica, *Serbările Restaurației în județul Neamț*, în „Carol al II-lea și sfârșitul democrației”, coord. D. Dieaconu, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamț, 2017, pp. 366-380.

⁶A. Mihalache, *Mănuși albe, mănuși negre. Cultul eroilor în vremea dinastiei Hohenzollern*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007, p.13.

⁷ B. Moșneagu, „Ceremoniile publice. Biserica Ortodoxă și regimul carlist”, *Caietele de Antropologie Istorică*, an IV, nr. 1 (7), ianuarie-iunie 2007, p. 20.

instituțională și modul spectaculos prin care a revenit în țară, au făcut din Carol al II-lea pentru mare parte din populația României un adevărat erou, ce venise să salveze țara.

Termenul „restaurație” se pare că a fost folosit prima dată de Pamfil Șeicaru în ziarul „Curentul”⁸, o denumire care a plăcut lui Carol, potrivită pentru ideea legitimării sosirii sale pe tron și detronarea fiului său, rege recunoscut de parlament în 1927. Căci „Serbările Restaurației” au apărut în principal pentru această legitimare. Prin participarea populației la manifestații, suveranul căpăta aprobarea tacită a românilor pentru actul „restaurației”. Mai mult, prin splendoarea manifestațiilor se înregistra și un efect psihologic pentru populație, care prin participarea an de an la festivități, ajungea nu numai să accepte „restaurația”, ci și să o vadă drept un moment esențial pentru istoria românilor. În cadrul „Zilelor Restaurației”, Carol al II-lea își făcea apariția doar alături de principele Mihai, iar acest lucru dorea să ilustreze în primul rând continuitatea dinastiei regale. Însă mai mult decât atât, prezența lui Mihai la „Serbările Restaurației” avea scopul de a-i oferi lui Carol al II-lea legitimitatea pentru actul „restaurației”, această apariție alături de Mihai venind în sprijinul declarației făcute la revenirea în țară, conform căreia a venit pentru a-l ajuta pe fiul său.

Așteptările mesianice ale venirii unui salvator, inspirate de creștinism, mai ales de cel popular, alimentau speranțele colective⁹, astfel că venirea lui Carol în țară a fost primită cu entuziasm de populație. Românii așteptau un salvator întotdeauna când le era greu și cum le-a fost de multe, multe ori au așteptat și au primit salvatori, fie ei haiduci, voievozi sau regi. Organizarea unor manifestații publice fastuoase care să marcheze acest moment, coroborate cu participarea în masă a populației, i-au dovedit lui Carol al II-lea că românii aprobă actul „restaurației”, iar mai mult decât atât, arătau că sunt dispuși să se adune în jurul regelui. Pentru ca aniversarea „restaurației” să capete înțâietate în detrimentul ceremoniilor publice deja tradiționale, organizatorii trebuiau să aducă elemente inovatoare, care să stârnească interesul populației, iar în acest scop au fost organizate anual între 6-8 iunie „Serbările Restaurației”. Dar regele a intervenit și pentru a răpi din măreția și importanța zilei de „Zece Mai”, sărbătoare națională și sărbătoare a monarhiei în România. Monarhia și membrii familiei regale treceau în plan secund, drept dovadă că spre deosebire de 10 mai, când erau prezenți toți membrii familiei regale, la 6-8 iunie venea însoțit doar de fiul său. În special reginei Maria i s-a interzis să ia parte la aceste manifestații din teama de a nu îl eclipsa, popularitatea reginei fiind încă foarte mare în rândul populației. Se dorea o altfel de sărbătoare a regalității, cu o delimitare de domniile precedente, insistându-se pe ritmul nou, ritmul modernizării. Este ceea ce evidențiază Gheorghe Tătărescu, care transmitea mesajul domniei pentru tineri, un mesaj de înnoire, care să facă legătura între trecut și idealurile noi ale regimului¹⁰.

⁸G. Stanca, *Șantajul și etajul. Pamfil Șeicaru, între legendă și adevăr*, Ed. Adevărul, București, 2012, p. 78.

⁹ Simona Nicoară, *Istoria și miturile. Mituri și mitologii politice moderne*, p. 165.

¹⁰ „Universul”, 10 iunie 1937.

„Serbările Restaurației” își aveau originea și în pasiunea pe care Carol al II-lea o avea pentru fastul ceremoniilor publice și pentru ținutele de ceremonie. Și de-a lungul domniei, regele s-a folosit de orice prilej pentru a organiza manifestații publice, unde era mereu în centrul atenției, așa cum am prezentat într-un capitol anterior. Regele devenea în acele zile elementul central al societății și cu atât mai mult la „Serbările Restaurației”, care erau sărbătoarea sa, nu a monarhiei. Suveranul dorea, de asemenea, ca „Serbările Restaurației” să fie celebrate în fiecare localitate. În acest mod, Carol al II-lea era prezent simbolic în mijlocul românilor.

Să remarcăm că pentru perioada interbelică strada nu oferea destul divertisment pentru lumea urbană care avea nevoie de tot mai mult spectacol. Serbările erau de la an la an tot mai fastuoase, căci fastul era o dovadă a bunei guvernări. Serbările ofereau posibilitatea omului de rând să se situeze în proximitatea unui personaj celebru, o ocazie deosebită ce era apoi îndelung povestită. Sărbătorile deveneau un pretext de socializare, și de asemenea, de autoetalară pentru protipendadă, dar nu numai.

Dincolo de motivele ce le-am invocat, „Serbările Restaurației” erau pietre mari pentru soclul pe care trebuia așezat mitul regelui Carol al II-lea, regele renașterii și totodată al desăvârșirii naționale românești. O operă de mitizare începuse înainte de a deveni rege, iar în timpul domniei sale dezvoltându-se tenace și metodic cu sprijinul instituțiilor statului. Se închea un cult al personalității ce cunoștea paroxismul în 1938-1940.

Delimitarea temporală nu era întâmplătoare, perioada aleasă având rolul de a reitera cât mai fidel momentul „restaurației”, începându-se cu comemorarea aterizării de la Băneasa din seara de 6 iunie și terminându-se cu 8 iunie, ziua în care Parlamentul l-a proclamat pe Carol al II-lea rege al României. Desfășurarea „Serbărilor Restaurației” pe o perioadă de trei zile îi conferea o tentă mistică tradițională, în legende populare românești eroii pozitivi petrecând trei zile și trei nopți în urma victoriilor, iar Carol al II-lea se identifica perfect cu tipul eroului pozitiv din aceste legende. Asemeni eroilor din basmele populare, Carol al II-lea a avut de înfruntat multe obstacole și dușmani în tentativa sa de a reveni în mijlocul poporului său, după cum el însuși a declarat la revenirea în țară, dar în cele din urmă, binele, în persoana regelui, a învins.

Alegerea desfășurării „Serbărilor Restaurației” în decursul a trei zile dovedește în aceeași măsură și faptul că pentru Carol al II-lea nu era important doar momentul încoronării, ci și ceilalți pași făcuți până atunci, începând cu aterizarea pe aeroportul Băneasa în seara de 6 iunie 1930. Pentru a ilustra acest lucru, startul „Serbărilor Restaurației” se dădea la aeroportul Băneasa, unde s-a organizat anual pe data de 6 iunie „Ziua Aviației”, nume ales cu referire la revenirea triumfală a lui Carol pe calea aerului. Această manifestație de la Băneasa nu a fost aleasă pentru a da startul „Serbărilor Restaurației” doar din considerente cronologice. În primul rând, momentul aterizării fusese unul dintre cei mai importanți pași pe care i-a făcut Carol al II-lea pentru a realiza „restaurația”, astfel că pe lângă caracterul comemorativ, această

ceremonie a căpătat o încărcătură simbolică deosebită pentru Carol al II-lea. Pentru a marca acest eveniment, încă de la prima ediție a „Zilei Aviației” din 1931 a fost inaugurată o placă comemorativă, opera arhitectului român de origine olandeză Edmond Van Saanen-Algi, cu următoarea inscripție: „6 iunie 1930. Aici a coborât în zbor, în fapt de seară, așteptat de țara întreagă, Regele Carol al II-lea”¹¹. A avut loc și o demonstrație de acrobații aeriene, la care au participat atât ofițeri români cât și străini, vedeta fiind avionul englez Firelly Rolls-Royce, care atingea viteza de 350 de kilometri pe oră la o altitudine de 4000 de metri, un record la acea vreme¹².

Prima ediție a „Zilelor Restaurației” a avut loc între 6-8 iunie 1931 la București, cu ocazia aniversării unui an de la „restaurație”. A fost una în care entuziasmul popular era sincer. Evenimentul a avut un succes deosebit în rândul populației, care l-a aclamat minute în șir pe rege¹³, reacție ce dovedea faptul că scopul manifestațiilor fusese atins. La Ateneul Român, la 7 iunie 1931, au participat reprezentanți ai armatei și asociațiilor cetățenești cu discursuri entuziaste, cu apeluri pentru unire în jurul Tronului. În ziua următoare, într-o capitală pregătită de sărbătoare cu drapele, flori, covoare, regele Carol al II-lea a așteptat mulțimea la Palatul Regal, în uniformă albă, de amiral, și la poartă, nu la balcon, arătând respect pentru armată, pentru ofițerii ce au luptat în războiul reîntregirii. Mulțimea a rupt cordoanele pentru a se apropia și aclama pe rege cu ovații frenetice¹⁴.

Ziua de 6 iunie, Carol al II-lea ținea să o celebreze și într-un cadru intim cu Elena Lupescu acest moment atât de important pentru el. Cu toate că Elena Lupescu nu a revenit în România odată cu Carol al II-lea, ea i-a oferit viitorului rege al României sprijinul moral pentru a pune în practică planul „restaurației”. Influența pe care o avea Elena Lupescu asupra viitorului rege a fost determinantă atât atunci, cât și mai târziu, când a stat mereu în spatele deciziilor luate de Carol al II-lea, astfel că o celebrare intimă doar cu cei doi a momentului aterizării nu este surprinzătoare, mai ales că Elena Lupescu nu își făcea apariția alături de Carol al II-lea la „Serbările Restaurației”, deoarece opinia publică dezaproba relația dintre cei doi. Dar, întotdeauna, el aștepta și conta pentru el părerea „Duduiei” despre manifestări și asta o surprindem din însemnările sale. Această ceremonie era un prilej pentru rege de a acorda decorații¹⁵, un obicei devenit tradițional în timpul lui Carol al II-lea, care nu pierdea nicio ocazie de a acorda medalii, în acest fel arătându-și recunoștința atât pentru cei cu merite reale, cât și pentru apropiați săi, ce îi făcuseră diferite servicii.

Cu ocazia „Zilelor Restaurației” a fost lansat un disc comemorativ, numit „His Masters’ Voice”, care conținea cuvântarea de la 8 iunie 1930 a regelui Carol al II-lea în Parlament, urmat de imnul regal. Discurile se găseau în toată țara în varianta mare la

¹¹ „Universul”, 10 iunie 1931.

¹² *Ibidem*, 6 iunie 1931.

¹³ „Adevărul”, 10 iunie 1931; „Universul”, 10 iunie 1931.

¹⁴ „Universul”, 11 iunie 1931.

¹⁵ *Ibidem*, 6 iunie 1931.

prețul de 300 de lei și în varianta mică la prețul de 200 de lei, ambele variante având fotografia regelui împreună cu Mihai¹⁶.

Pentru a ilustra importanța „Zilei Restaurației”, 8 iunie a devenit sărbătoare națională, toată populația țării luând parte la această sărbătoare într-o formă sau alta, fiind organizate manifestații similare cu cele din București în toate satele și orașele din țară. Pentru un mai mare aflux de populație, pe 8 iunie erau închise toate instituțiile publice, magazinele și fabricile, astfel că întreaga atenție era centrată pe imaginea regelui Carol al II-lea¹⁷. În toate școlile din țară s-au ținut și în acest an cuvântări elogioase la adresa lui Carol al II-lea, directorii și profesorii le vorbeau elevilor în termeni elogioși despre importanța zilei de 8 iunie și despre personalitatea extraordinară a regelui Carol al II-lea, oferindu-l ca exemplu, la clasa principelui Mihai însuși ministrul Instrucțiunii Publice, Dimitrie Gusti a ținut un discurs despre importanța regelui și a dinastiei regale. De asemenea, cu prilejul „Sărbărilor Restaurației” erau iertați toți elevii care fuseseră pedepsiți pe parcursul semestrului curent prin eliminarea din școli sau din examene¹⁸. Carol al II-lea căpăta imaginea unui rege bun și înțelept, dispus să acorde tuturor celor care greșesc o a doua șansă.

Carol al II-lea a dat dispoziția ca în acest an să fie anulate și pedepsele disciplinare din armată, iar mai mult decât atât, regele a hotărât să grațieze pe cei care fuseseră condamnați la mai puțin de trei luni de arest, iar în alte situații durata detențiilor a fost scăzută, în funcție de gravitatea faptelor. Astfel se promova ideea că modelul iertării pornește de la stăpân, care dovedea bunătate și înțelegere chiar și față de cei care comiseseră fapte infracționale, iar oamenii erau îndemnați să urmeze acest model al iertării. În toată țara erau ținute servicii divine pentru rege, iar preoții țineau discursuri despre însemnătatea zilei, astfel că toți oamenii auzeau vorbindu-se în cei mai frumoși termeni despre Carol al II-lea. La Te-Deum-ul oficiat la Patriarhie nu aveau acces decât persoanele importante, foarte mulți bucureșteni mergeau la celelalte biserici din capitală, unde se făceau, de asemenea, servicii religioase. În acest mod, în rândul celor din mediul rural mai ales, regele căpătase o imagine mistică, din moment ce foarte mulți dintre ei nu îl văzuseră niciodată pe suveran. Aceste servicii religioase îi confereau regelui legitimitatea divină, accentuându-se ideea că a ajuns rege prin grația divină, mai ales că prin statutul de prim-născut era succesorul de drept al tronului. Când la festivități au fost implicați străjerii, conform regulamentelor se intonau rugăciuni, în special „Tatăl Nostru”. În iunie 1939, P.S.S. Partenie Ciopron, episcop al Străzii Țării, împreună cu grup de preoți a ținut o liturghie, sprijinită de corul străjerilor, iar textul biblic a fost explicat cu aplicare la viața străjerească¹⁹.

Cei care au resimțit cel mai bine atmosfera de sărbătoare a „Zilelor Restaurației” au fost bucureștenii, care aveau ocazia cu prilejul acestor manifestații de a-l vedea pe rege în carne și oase, lucru de care nu se putea bucura majoritatea

¹⁶*Ibidem*, 8 iunie 1931.

¹⁷*Ibidem*.

¹⁸„Adevărul”, 6 iunie 1933.

¹⁹„Universul”, 10 iunie 1939; „Grănicerul”, anul VIII, aprilie 1939, p. 87.

românilor, mai ales cei aflați în mediul rural. Pentru bucureșteni, sărbătoarea începea de la primele ore ale dimineții, când erau trase 101 de salve de tun ce anunțau marea sărbătoare. Cei care nu mergeau la biserică, aveau varianta de a participa la diferite congrese organizate special de către numeroase asociații și comunități, în cadrul cărora se țineau discursuri omagiale la adresa regelui, iar eventual se trimiteau și telegrame de felicitare sau anumite cadouri. Foarte mulți dintre ei însă mergeau încă de la primele ore ale dimineții în piața Palatului Regal, care era de fiecare dată împodobită cu drapele, flori, verdeață și covoare, cum de altfel era întreaga capitală de „Zilele Restaurației”²⁰.

Faptul că 8 iunie a coincis cu ziua de luni a fost un motiv de bucurie pentru bucureșteni, care au profitat de prelungirea sfârșitului de săptămână. Vremea bună a fost încă un argument pentru oameni să iasă pe străzi în această zi de sărbătoare, iar odată cu venirea serii au putut face o plimbare prin orașul frumos iluminat și să asculte muzica ce răsună în toate piețele publice.

Începând cu 1932, odată cu prima ediție a „Zilei Sporturilor” și mai apoi din 1935 cu „Ziua Străjerului”, stadionul a devenit locul unde mii de oameni se adunau la un loc în jurul lui Carol al II-lea. Organizarea unei astfel de manifestări grandioase a necesitat mobilizarea unor resurse umane deosebite, numai la defilarea din 8 iunie 1932 de pe stadionul O.N.E.F. participând aproximativ 2.000 de persoane²¹.

Asocierea „Zilei Restaurației” și a „Zilei Sporturilor” nu a fost întâmplătoare, astfel accentuându-se ideea că regele era promotorul sportului românesc și „sufletul conducător al tineretului românesc”. În aceeași măsură se aducea și un omagiu lui Carol al II-lea, care în 1912, a fost fondatorul mișcării sportive din România, iar acum, la 20 de ani distanță se voia o comemorare a acestui moment printr-o manifestare sportivă la care să nu existe învingători și învinși, singurul câștigător pe termen lung fiind sportul românesc²².

În ciuda impresiei lui Mihail Manoilescu, fost membru al guvernului până cu câteva zile înainte de „Zilele Restaurației”, care a descris evenimentul în culori închise, spunând că a fost o „atmosferă înghețată”, iar „unii miniștri au fost huiduiți”²³, reacția entuziastă a publicului la manifestările sportive și aflulul de oameni de pe străzile capitalei au dovedit că oamenii au savurat din plin această zi de sărbătoare, spre deosebire de anul precedent fiind organizate demonstrații la care a avut acces și publicul larg, lucru ce a dat senzația oamenilor că această zi este a întregului popor, nu numai a regelui și a apropiaților săi.

În 1933, spectacolul a fost din nou pe stadion. Printre cei aclamați de public a fost echipa Venus, dovadă că fotbalul era un sport apreciat în acea perioadă²⁴. A fost premiată echipa de bob a României, câștigătoarea Campionatului Mondial, care a

²⁰*Ibidem*, 10 iunie 1931.

²¹*Ibidem*, 10 iunie 1932.

²²*Ibidem*, 28 mai 1932

²³ M. Manoilescu, *Memorii*, vol. II, p. 322.

²⁴ „Dimineața”, 10 iunie 1933.

primit o plachetă rotundă pe care era gravată o echipă de bob. Pe lângă acest premiu oferit campionilor mondiali la bob, a fost oferită „Cupa Carol al II-lea”, special înființată pentru a răsplăti performanțele naționale și internaționale ale sportivilor, fiindu-le oferite și decorații „Meritul Cultural”. A început să plouă, iar mai multe demonstrații sportive, printre care și cursa de motociclism au fost anulate, în schimb s-a jucat meciul de fotbal dintre România și Grecia, din cadrul Balcaniadei, meci câștigat de români cu scorul de 1-0, regele părăsind stadionul la pauză, nu înainte de a vedea golul²⁵. „Serbările Restaurației” din 1933 au fost marcate de vremea ploioasă, însă acest lucru nu i-a împiedicat pe bucureșteni să iasă din casă pentru a sărbători „restaurația”, dovadă că populația aprecia instituția monarhiei și implicit pe regele Carol al II-lea. Cu toate acestea, nu toți românii aveau aceleași sentimente pentru Carol al II-lea și monarhie: la Brașov a fost organizată o demonstrație antiregalistă de către comuniști chiar pe 8 iunie, ajungându-se până la schimburi de focuri între manifestanți și forțele de ordine, unul dintre comuniști fiind rănit. „Zilele Restaurației” din 1934 aveau să constituie o sărbătoare nu numai pentru bucureșteni. Pe lângă manifestațiile din fiecare oraș cu prilejul „Serbărilor Restaurației”, în acest an întreaga țară a fost reprezentată la București în fața regelui Carol al II-lea prin intermediul primarilor, care au pregătit pentru 8 iunie o mare demonstrație.

Discursul regelui a fost aplaudat minute în șir de către primarii prezenți, iar când în sfârșit mulțimea se potolise un primar a strigat puternic: „Să trăiască Măria Sa Regele tuturor românilor”, moment în care mulțimea a izbucnit din nou în urale și aplauze. Majoritatea primarilor veneau din mediul rural, mulți dintre ei nu ieșiseră niciodată din granițele satelor lor și cu atât mai puțini dintre ei avuseseră vreodată privilegiul de a-l vedea pe rege. Astfel și pentru ei Bucureștiul și mai ales regele căpătau un caracter mitologic. Erau crescuți cu frică de Dumnezeu, obișnuiți să fie prezenți în fiecare duminică la biserică, unde preotul le vorbea în cadrul cuvântărilor despre Împărăția divină și Împăratul Ceresc. Asemeni lui Dumnezeu, regele avea în lumea satului o aură mitologică, astfel că la apariția lui Carol al II-lea, unul dintre primari a exclamat: „Vine împăratul!”²⁶.

În 1935, revenirea lui Carol al II-lea în țară a fost sărbătorită și la Someșeni, județul Cluj. Pe locul unde a aterizat Carol în țară în urmă cu cinci ani a fost construit din donațiile cetățenilor pe un postament din beton armat un monument comemorativ din bronz, de aproximativ 500 de kilograme, înalt de 1,5 metri și lat de 2,5 metri. Se voia astfel organizarea unui moment similar cu cel din 1931 de la Băneasa, când a fost inaugurată placa comemorativă pe locul unde a aterizat regele în București. Până și inscripția de pe monument era asemănătoare: „Aici a coborât din sbor în 6 iunie 1930 aducătorul de viață nouă în România. Pe veci uniți, Regele Carol al II-lea”²⁷. Acest monument din bronz întreținea eficacitatea magnificenței monarhice, fiind palpabilă,

²⁵„Universul”, 10 iunie 1933.

²⁶„Universul”, 10 iunie 1934.

²⁷*Ibidem*, 8 iunie 1935.

verificabilă și credibilă. Datorită durității și durabilității bronzului, această placă comemorativă fundamentează o permanență transistorică a memoriei unui monarh, transformând strălucirea trecătoare a acestei zile de 8 iunie într-o glorie veșnică²⁸.

Ziua de 8 iunie a fost redenumită în „Ziua Tineretului”, iar principalul punct de atracție din acest an îl reprezentau cei aproximativ 25.000 de străjeri din toată țara²⁹. Pentru că stadionul de la ONEF nu era destul de încăpător pentru desfășurarea activităților, în 1935, s-a organizat o manifestație a străjerilor pe Platoul de la Cotroceni, mult mai încăpător³⁰, cu 25.000 de tineri, băieți și fete. Era o imensă expoziție națională de chipuri și cusături³¹.

Străjerii au făcut impresie bună. Au format un cor admirabil, intonând imnul regal, rugăciunea „Tatăl nostru”, urmată de rostirea în cor a devizei străjerilor: „Muncă și credință pentru țară și pentru rege”, completată de imnul străjeresc: „Trei culori”, compus de Ciprian Porumbescu. Carol al II-lea, aflat în mijlocul străjerilor, a ținut un discurs transmis în toată țara la radio despre importanța Străjii Țării³². Au existat și incidente din cauză că legionarii nu au fost lăsați să defileze, deși era „Ziua Tineretului”. În momentul în care străjerii strigau „Trăiască regele”, legionarii, conduși de Zizi Cantacuzino, îi acopereau strigând „Trăiască Zelea Codreanu!”³³. De altfel, mai mulți oameni politici au ales să nu vină la această manifestație, Dinu Brătianu fiind unul dintre ei, în timpul ceremoniei, acesta s-a dus ostentativ să facă o plimbare pe Dunăre³⁴.

Și în 1936, cei 25.000 de străjeri formau o priveliște impresionantă. Solemnitatea momentului a fost marcată de Carol al II-lea, care a ascultat în genunchi „Tatăl nostru”, dovadă că regele era conducătorul unui stat creștin, cu oameni credincioși, în frunte cu suveranul. După ce a ținut o cuvântare despre importanța tineretului și a Străjii Țării, regele s-a îndreptat spre loja regală, moment în care a căzut o tribună mică, cu câteva zeci de oameni, o singură femeie alegându-se cu piciorul rupt, astfel că momentul a trecut aproape neobservat, mai ales că tribuna era amplasată undeva în lateral³⁵.

Ceremonia a continuat cu exercițiile de ansamblu ale străjerilor, după care din megafoane s-au auzit noi ordine pentru exercițiile ce urmau. Vocea speakerului a fost însă acoperită de un zgomot puternic. Una dintre tribunele mari, de 5.000 de oameni, s-a prăbușit ca un castel de cărți. Uriașa schelă s-a rupt în două, înghițind toată mulțimea de oameni. Tribuna era imensă, având 100 de metri lungime, 40 de metri lățime și 15 metri înălțime, iar numărul de persoane indicate era cu mult depășit. Pe

²⁸ A. Mihalache, *Mănuși albe, mănuși negre. Cultul eroilor în vremea dinastiei Hohenzollern*, p. 18.

²⁹ „Universul”, 10 iunie 1935.

³⁰ *Ibidem*

³¹ „Adevărul”, 11 iunie 1935.

³² „Dimineața”, 10 iunie 1935.

³³ C. Argetoianu, *Însemnări zilnice (2 februarie 1935-31 decembrie 1936)*, vol. I, pp. 73-74.

³⁴ A. Călinescu, *Însemnări politice. 1916-1939*, p. 266.

³⁵ „Universul”, 10 iunie 1936.

lângă cei din tribună au mai fost surprinși și străjeri care se retrăgeau de pe teren. Carol al II-lea, însoțit de prințul Nicolae, s-a îndreptat spre tribune pentru a se interesa de soarta oamenilor. Cei 60 de medici făceau cu greu față solicitărilor, fiind ajutați și de străjeri, care îi încărcau pe cei răniți în ambulanțele chemate din tot Bucureștiul. Inițial, zvonurile indicau în jur de 1.000 de morți³⁶, însă cifrele oficiale au redus numărul morților la trei, plus sute de răniți³⁷. Imediat, antreprenorii I. Blumenfeld și M. Druitz au fost arestați, iar specialiștii au constatat că se folosiseră lemne putrede, foarte prost asamblate, multe nebătute în cuie, cu scopul de a putea fi refolosite, iar stâlpii de susținere au fost improvizați³⁸. Pentru a se masca și alte nereguli, în ziua următoare a mai fost incendiată una dintre tribune de către necunoscuți³⁹. Au fost trei persoane moarte și 369 de persoane rănite, după documente de arhivă⁴⁰.

Conform ordinelor de la București, în țară, organizatorii trebuiau să decoreze orașele cu drapele, iar clădirile publice să fie iluminate și decorate cu ghirlande, flori, chiar și covoare. Pentru a oferi o atmosferă de sărbătoare, toate activitățile erau suspendate, iar toate instituțiile publice erau închise⁴¹. În schimb, deși nu se făceau ore, profesorii și învățătorii trebuiau să țină în școli cuvântări despre semnificația și importanța evenimentului, respectiv despre personalitatea și faptele mărețe ale regelui, care constituia un exemplu pentru elevi. magazinele erau închise, în vitrinele acestora trebuiau să fie expuse tablouri cu regele Carol al II-lea și cu Marele Voievod de Alba-Iulia, Mihai⁴².

Din 1936, unitățile străjerești au organizat „Săptămâna străjerească”, premergătoare zilei de 8 iunie, în care străjerii executau tot felul de lucrări sociale de utilitate publică pentru ridicarea satului (repararea gardurilor, podețelor, drumurilor, fântânilor din sat, îngrijirea bisericilor, cimitirelor, troițelor, monumentelor, curățarea pomilor, ajutor în gospodăria celor săraci, bătrâni și orfani, concursuri pentru cele mai bune gospodării și grădini, pompieri, sanitari, coruri, porturi etc.). „Săptămâna străjerească” trebuia să se desfășoare nu doar în București și marile orașe, prin aceste activități se dorea promovarea lui Carol al II-lea în toată țara, așa cum reiese dintr-un document trimis prefectului în 1936 de către Ministerul de Interne: „Dorim ca acest program să se execute până în cel mai mic cătun și să intre în tradiția poporului nostru, de aceea vă rugăm a lua îndată măsurile necesare și de ordine și vă rugăm ca până la 10 iunie să ne raportați cum au decurs serbările în județul dumneavoastră”⁴³.

³⁶ C. Argetoianu, *Însemnări zilnice (2 februarie 1935-31 decembrie 1936)*, vol. I, pp. 336-340.

³⁷ „Universul”, 10 iunie 1936.

³⁸ *Ibidem*

³⁹ *Ibidem*, 11 iunie 1936.

⁴⁰ Arhivele Naționale Istorice Centrale (A.N.I.C.), fond Casa Regală, dosar 201/1936, ff. 24-25.

⁴¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale (S.J.A.N.) Neamț, fond *Prefectura Județului Neamț*, dosar 26/1935, f. 55.

⁴² *Ibidem*, dosar 393/1937, f. 7.

⁴³ *Ibidem*, dosar 31/1936, f. 51.

În 1937, la Oradea a fost inaugurată o statuie a regelui Carol II-lea, operă a sculptorului Oscar Han, care îl înfățișa în uniforma de vânător de munte. La ceremonie a fost invitat Valeriu Pop, ministrul Industriei și Comerțului, pe lângă numeroșii reprezentanți civili și militari⁴⁴. „Cupa Restaurației” a fost elementul de noutate al serbărilor, cu o cursă ciclistă de la Vadu Crișului – 587 km – cu 39 de candidați înscriși și 20 de cicliști care au terminat⁴⁵.

Carol și-a dorit ca aceste manifestări să fie dedicate în special tineretului, pe care-l dorea alături, o adevărată „generație Carol al II-lea”. Pe lângă prezența masivă a străjerilor, erau implicate și asociațiile și federațiile sportive, erau organizate demonstrații, concursuri, meciuri: atletism, fotbal, oină etc. Încă din 1932, au fost exerciții de gimnastică ale polițiștilor, probe de „ciclo-cross” și marș forțat, probe în care concurenții făceau un tur onorific de pistă, după care plecau în oraș pe un traseu de 12 kilometri stabilit dinainte, întoarcerea fiind tot la stadionul O.N.E.F., unde făceau un ultim tur de pistă, probe de atletism, succedate de exercițiile demonstrative de scrimă și sporturi de contact, un meci de fotbal, două reprize din sportul tradițional românesc, oina, meci de rugby⁴⁶. În anii ce-au urmat, activitățile se diversifică. La 8 iunie 1937, stadionul face „ape-ape”, în timp ce regele trece în revistă cohortele de străjeri și străjerițe, care la trecerea regelui aruncă beretele în aer, cu o furtună de urale care se oprește doar când se ridică pavilionul național. Se dansează „Oița” și „Alunelul”, iar la „Bătuta”, 1.000 de străjeri desenează prin așezarea corpurilor forme geometrice. Se desfășoară exerciții de îndemânare, de prim ajutor contracronometru, demontarea corturilor. Urmează demonstrații de gimnastică și fanfare⁴⁷.

Din cauza evenimentelor neplăcute de pe platoul Cotrocenilor din anul precedent, marea manifestație străjerească a fost organizată la fostul stadion O.N.E.F., redenumit A.N.E.F. (Academia Națională de Educație Fizică), cu tribune mult mai solide față de cele improvizate anul trecut. Totuși au fost luate măsuri de precauție pentru a se evita problemele, fiindu-le interzis spectatorilor să stea în picioare, cu excepția momentului când sosea regele și momentul ridicării pavilionului străjeresc⁴⁸.

Incidentul din anul precedent nu a descurajat oamenii să vină la stadion, astfel că la manifestație au fost prezenți peste 35.000 de spectatori⁴⁹. Străjerii au avut din nou rolul principal. Și-au început manifestația prin cântecul „Trăiască regele”, apoi au recitat „Tatăl nostru” în genunchi, în frunte cu Marele Străjer. După ce un străjer a rostit deviza străjerilor, a fost intonat „Tricolorul”, urmat de o cuvântare a regelui despre importanța tineretului. Străjerii au început demonstrațiile sportive jucăușe cu

⁴⁴ „Universul”, 8 iunie 1937.

⁴⁵ *Ibidem*, 10 iunie 1937.

⁴⁶ *Ibidem*, 11 iunie 1932.

⁴⁷ *Ibidem*, 10 iunie 1937.

⁴⁸ *Ibidem*, 8 iunie 1937.

⁴⁹ „Dimineața”, 10 iunie 1937.

care au obișnuit publicul și în anii precedenți, apoi a urmat defilarea străjerilor, îmbrăcați în uniforme diverse, viu colorate⁵⁰.

Pentru a mări fastul „Serbărilor Restaurației” și pentru a-și crește popularitatea, Carol al II-lea a invitat personalități marcante din afara țării în 1936, când au venit în țară Eduard Beneș, președintele republicii Cehoslovacia și regentul Iugoslaviei, prințul Paul. Pe toate străzile capitalei erau arborate steaguri ale celor trei state membre ale Micii Înțelegeri, primarul capitalei și regele transmițând cu câteva zile înainte câteva comunicate de presă prin care s-a explicat populației importanța acestei alianțe și mai ales importanța acestei vizite pe care acești „prieteni” o efectuau în România⁵¹. După ceremonialul de primire de la gara Mogoșoaia, a avut loc în fața Palatului Regal defilarea trupelor din garnizoana București. Aici au fost construite în câteva zile cinci tribune fără scaune pentru invitați și public, plus tribuna ministerială și cea regală, amplasată central⁵². Defilarea a produs de asemenea, entuziasm în tribune, pe lângă militarii disciplinați făcându-și apariția cele mai performante camioane de armată, tancuri și diferite baterii din artileria grea, în timp ce pe cer au survolat escadrile de avioane în formație de luptă, fiind pentru prima dată când „zilele restaurației” au căpătat un astfel de caracter militar. Vizita celor doi reprezentanți ai Micii Înțelegeri au făcut ca în ediția din acest an să fie etalate cele mai bune echipamente și trupe militare, pentru a fi scoasă în evidență forța militară a României, în acest fel membrii aliați fiind asigurați că România poate oferi oricând sprijin. Vizita aliaților din Mica Înțelegere în România și afișarea lor alături de rege la „Serbările Restaurației”, exprima simbolic solidaritatea coaliției și astfel forța ei⁵³.

Carol al II-lea a anunțat sosirea în România pe 7 iunie 1937 a unui nou invitat cu renume: Ignacy Moscicki, președintele Poloniei. Defilarea trupelor a scos în evidență și în acest an cele mai importante piese din dotarea armatei: baterii de tunuri, mașini de armată, tancuri, obuziere, mașini moderne de pompieri, cele mai bune trupe de aviație și artileria antiaeriană. Efectul a fost cel scontat, polonezii fiind impresionați de dotarea armatei române⁵⁴. Însuși Carol al II-lea era mândru de cum arăta armata, notând în jurnalul său: „Fără să mă laud, Armata noastră se prezintă perfect, și nu numai la paradă.”⁵⁵ Din însemnările regelui constatăm faptul că aceste defilări aveau atât un scop propagandistic atât pentru invitații din afara țării, cât și scopul de a oferi spectaculozitate manifestațiilor. Regele se uită în urmă și spune cu mândrie: „am dreptul să fiu mulțumit fără nici un dubiu, constat că țara a făcut progrese”⁵⁶.

Pe 5 iunie 1938 a sosit în România un nou invitat special, Giuseppe Valle, șeful de stat major al Aviației Italiene și subsecretar de stat al Ministerului

⁵⁰ „Universul”, 10 iunie 1937.

⁵¹ *Ibidem*, 8 iunie 1936.

⁵² *Ibidem*, 5 iunie 1936.

⁵³ „Adevărul”, 7 iunie 1936.

⁵⁴ „Universul”, 9 iunie 1937.

⁵⁵ Carol al II-lea, Rege al României, *Însemnări zilnice, 1937-1951*, vol. II, p. 71.

⁵⁶ Carol al II-lea, Rege al României, *Însemnări zilnice. 1937-1951*, vol. I, p. 67.

Aeronauticii. Acesta nu era de anvergura invitațiilor din ultimii doi ani, vizita sa în România fiind mai degrabă o întoarcere a vizitei pe care o făcuse cu un an în urmă Radu Irimescu, ministrul Aviației Române⁵⁷.

La Arenele Române, în ziua de 7 iunie a fost ținut Congresul Căminelor Culturale, sub conducerea lui Dimitrie Gusti, foarte apreciat de către rege, care nota în jurnalul său: „Acesta și-a câștigat cu deplin merit Ordinul „Pentru Merit”, ce i-am conferit ieri”⁵⁸.

Ploaia a încurcat ziua cea mai importantă a serbărilor, dar regele a rămas pe teren pentru a înălța pavilionul național. Parcă neatinși de ploaie și cu o forță și mai mare în glas, străjerii au cântat în cor imnul regal cu însuflețire și au rostit în cor Tatăl nostru, urmat de deviza străjerilor și imnul străjeresc⁵⁹. În momentul discursului „cădeau picături așa de mari”, încât Carol al II-lea putea cu greu citi cuvintele, astfel că a luat decizia de a suspenda activitatea, urmând a se relua a doua zi, publicul putând intra pe baza biletelor de pe 8 iunie. Patriarhul Miron Cristea l-a încurajat pe rege, făcând legătura între ploaie și belșug. După un an de pauză, Ziua Sporturilor trebuia să se desfășoare în după-amiaza de 8 iunie, însă a fost amânată pentru o dată ulterioară, în ciuda faptului că vremea se îmbunătățise în cursul după amiezii. Plecat la Palatul Regal, regele și-a găsit alinarea, după cum spune în jurnalul său la „Duduia”, care îi luase cadou două păsări phoenix, simbol al renașterii, Malaxa oferindu-i la rândul său un valoros manuscris al lui Vasile Alecsandri. Pentru a se relaxa, seara a organizat o partidă de pocher cu Elena Lupescu, Nicolae Malaxa, Max Auschnitt și Ernest Urdăreanu, sumele mari câștigate de la aceștia îmbunătățindu-i starea de spirit sărbătoritului. A doua zi a fost reluată manifestația din punctul în care se suspendase, tribunele fiind și de această dată pline, mai ales că și această zi fusese declarată sărbătoare națională, însă această fragmentare a scăzut din spectaculozitatea „Zilei Restaurației”, cu toate că bucureștenii au sărbătorit pe străzi în ambele zile, profitând de vremea frumoasă din a doua parte a zilei de 8 iunie și de încă o zi liberă. Fanfarele străjerești au impresionat, mai ales cimpoaiele⁶⁰. Boxerul Toma Aurel câștiga în iunie 1938 în fața a 20.000 de spectatori campionatul European la categoria „cocoș” și, bineînțeles, dedica victoria celor opt ani de domnie a regelui⁶¹.

„Cupa Restaurației” a cuprins de această dată atleți, cicliști, aviatori. Ștafetele străjerești aduceau un bulgăre de pământ de la cele patru granițe după punctele cardinale. Ștafeta sud a fost câștigătoare⁶². Din anul 1938, a fost introdusă obligatoriu festivitatea „Zilei Sporturilor” în toată țara, ce se desfășura în după-amiaza zilei de 8

⁵⁷ „Universul”, 7 iunie 1938.

⁵⁸ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice, 1937-1951*, vol. I, p. 157.

⁵⁹ „Universul”, 10 iunie 1938.

⁶⁰ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice, 1937-1951*, vol. I, p. 158-159.

⁶¹ „Realitatea ilustrată”, an XII, nr. 594, 8 iunie 1938.

⁶² „Universul”, 9 iunie 1938.

iunie, în prezența autorităților statului și a reprezentanților Străzii Țării și a tuturor conducătorilor sportivi din localitate⁶³.

Iuliu Maniu pleacă ostentativ de la Serbările Restaurației, „scârbit de lipsa de caracter a oamenilor noștri politici”⁶⁴. Regina Maria nu a fost invitată, fapt care a afectat-o din nou⁶⁵.

La 7 iunie 1939 a fost oaspete al serbărilor prințul Paul al Greciei, participând la ceremoniile străjerești, dar și la o ceremonie comemorativă la Mormântul Eroului Necunoscut din Parcul Carol. Regele Carol al II-lea l-a decorat pe prințul moștenitor Paul, dar și pe numeroși dintre credincioșii săi, în special fiind omagiat Armand Călinescu, omul forte al regimului, care împlinea 46 de ani⁶⁶.

La marea „sărbătoare a tineretului”, desfășurată la stadionul A.N.E.F. au participat numeroși delegați din Grecia, Germania, Anglia, Polonia, Portugalia, Spania etc. Aceștia au venit special în România pentru Ziua Restaurației, fiind plăcut impresionați de manifestația foarte reușită a străjerilor⁶⁷.

Anul 1940 era umbrit de războiul ce sfârșecase Europa, neatingând, e drept, România, până la „Ziua Restaurației”. S-a cerut sobrietate, deși acest ordin a venit destul de târziu, când asociațiile social-economice ale „Străzii Țării” își definitivaseră, în mare parte, un program fastuos, mai ales că se împlinea un deceniu de domnie⁶⁸. Carol al II-lea a anulat „Serbările Restaurației”. Scribe prim-ministrului că este mișcat de intenție, dar nu sunt vremuri pentru așa ceva, în schimb se organizează foarte bine „Luna Bucureștilor”, iar în Pavilioanele Expoziției Naționale sunt prezentate realizările celor 10 ani⁶⁹. Spectacolul de pe teren și de pe străzi a fost mutat în presă, la radio și în scrierile comemorative ale celor mai importanți scriitori din perioadă.

Astfel, în „Ziua Restaurației”, ziarul „România” a publicat un număr special de 48 de pagini în care au fost scrise articole elogioase de către o mulțime de personalități politice și literare, iar „Universul” alocă patru pagini. La „Radio România” a fost organizată „Săptămâna Restaurației”, ce consta în discursuri ale tuturor miniștrilor, în care se făcea o retrospectivă a fiecărui domeniu pe perioada domniei lui Carol al II-lea⁷⁰. S-au organizat te-deumuri, defilări, muzică, discursuri, retrageri cu torțe, dar mai puțin zgomotoase și bogate ca în 1939⁷¹.

Cu ocazia sărbătoririi a 10 ani de domnie, s-a cerut autorităților locale să adune material informativ și iconografic care să ilustreze realizările regimului carlist,

⁶³ S.J.A.N. Neamț, fond *Prefectura Județului Neamț*, dosar 364/1938, f. 183.

⁶⁴ I. Hudiță, *Jurnal politic*, Ed. Fundației Pro, București, 2002, p. 275.

⁶⁵ I. Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1867-1947)*, vol. III, *Carol al II-lea*, Ed. Enciclopedică, București, 2001, p. 249.

⁶⁶ „Grănicerul”, anul VIII, aprilie 1939, pp. 86-87.

⁶⁷ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice. 1937-1951*, vol. I, pp. 111-112.

⁶⁸ Diana Mihaela Păunoiu, *Sărbătoare și propagandă în timpul regelui Carol al II-lea- 1938-1940*, Ed. Academiei Române, București, 2013, pp. 192-203.

⁶⁹ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice. 1937-1951*, vol. III, p. 177

⁷⁰ *România*, 4 iunie 1940.

⁷¹ P. Țurlea, *Partidul unui rege, F.R.N.*, Ed. Enciclopedică, București, 2006, p. 147.

insistându-se pe opera arhitectonică și economică: clădiri, monumente, fabrici, uzine etc. În 1940, Carol al II-lea a cerut să nu mai fie organizate „Serbările Restaurației” nici în țară. Cu toate acestea, în fiecare școală li s-a vorbit elevilor despre însemnătatea „Marelui Străjer M. S. Regele Carol II-lea” și despre realizările făcute de acesta în cei zece ani de domnie. Nu s-a renunțat la ceremonialul ridicării Pavilionului Național al Străjerilor, deschis printr-o ceremonie religioasă⁷².

„Serbările Restaurației” au fost sărbătoarea lui Carol al II-lea, nu a monarhiei, ci a regelui Carol al II-lea, care făcuse în așa fel încât să nu-i fie deloc umbrită aura de către vreun alt membru al familiei regale. Era o sărbătoare în care lumea era chemată anual să aprobe „restaurația” și să-și dovedească atașamentul față de rege. Erau fastuoase, chiar și în momente de dificultăți economice, trebuind să impresioneze pe omul de rând și pentru aceasta apăreau elemente inovatoare. Sărbătorile pe stadion au fost inovație carlistă, cu mare succes pentru aparatul de propagandă al regimului. Regele, după remarca mama sa regina Maria, știa să se facă popular. Se alătura mulțimii care aprecia un rege ce știa să se vedetizeze, care iubea fastul și ceremoniile.

Dar entuziasmul primilor ani a scăzut și pentru a nu scădea amploarea manifestărilor regimul a apelat la „străjeri” și „frn-iști”. Propaganda regimului a acordat o atenție deosebită „Serbărilor Restaurației” în acțiunile lor de dezvoltare a cultului personalității regelui, spre sfârșitul regimului carlist beneficiind și de sprijinul Ministerului Propagandei Naționale, F.R.N., a Cenzurii, a Străjii Țării. Dar entuziasmul și fervoarea s-au estompat și sărbătorile au devenit tot mai reci și mai formale. A fost cazul anului 1939, apogeul din punct de vedere al amplorii, dar fără o participare populară sinceră. Manifestările concepute de Carol s-au sfârșit odată cu domnia sa, dar modelul său a trecut peste ani și istoria noastră a fost martoră a unor sărbători naționale cu multe similarități. Ne-am dorit să prezentăm „Serbările Restaurației” ca parte a cultului personalității regelui pentru a înțelege din greșelile neamului nostru și de a nu le mai repeta...

Bibliografie selectivă

A.N.I.C., fond Casa Regală

S.J.A.N. Neamț, fond Prefectura Județului Neamț

Argetoianu Constantin, *Însemnări zilnice (2 februarie 1935-31 decembrie 1936)*, vol. I, Ediție îngrijită și prefață de Stelian Neagoe, București, Ed. Machiavelli, 1998.

Carol al II-lea, Rege al României, *Însemnări zilnice. 1937-1951*, vol. I, Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Viorica Moisuc, Nicolae Rauș, Cuvânt înainte de Ioan Scurtu, București, Editura Scripta, 1995.

Carol al II-lea, Rege al României, *Însemnări zilnice, 1937-1951*, vol. II, reeditare, Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Viorica Moisuc, Nicolae Rauș, cuvânt înainte de Ioan Scurtu, București, Ed. Scripta, 2003.

⁷²S.J.A.N. Neamț, Fondul Prefectura Județului Neamț, Dosar 26/1940, *Serbări naționale și religioase*, ff. 157-159.

Călinescu Armand, *Însemnări politice. 1916-1939*, Ed. Humanitas, București, 1990.

Hudiță Ion, *Jurnal politic*, Ed. Fundației Pro, București, 2002.

Manoilescu Mihail, *Memorii*, vol. II, Ediție îngrijită, prefață, note și indice de Valeriu Dinu, București, Ed. Enciclopedică, 1993.

Mihalache A., *Mănuși albe, mănuși negre. Cultul eroilor în vremea dinastiei Hohenzollern*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007.

Moșneagu B., „Ceremoniile publice. Biserica Ortodoxă și regimul carlist”, *Caietele de Antropologie Istorică*, an IV, nr. 1 (7), ianuarie-iunie 2007.

Nica M.A., *Serbările Restaurației în județul Neamț*, în „Carol al II-lea și sfârșitul democrației”, coord. D. Dieaconu, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamț, 2017.

Nicoară Simona, *Istoria și miturile. Mituri și mitologii politice moderne*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2009.

Păunoiu Diana Mihaela, *Sărbătoare și propagandă în timpul regelui Carol al II-lea- 1938-1940*, Editura Academiei Române, București, 2013.

Scurtu Ioan, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1867-1947)*, vol. III, *Carol al II-lea*, Ed. Enciclopedică, București, 2001.

Stanca G., *Șantajul și etajul. Pamfil Șeicaru, între legendă și adevăr*, Ed. Adevărul, București, 2012.

Țurlea Petre, *Partidul unui rege, F.R.N.*, Ed. Enciclopedică, București, 2006.

Presa

„Adevărul”, 1930-1940.

„Dimineața”, 1930-1940.

„Grănicerul”, 1938-1940.

„Realitatea ilustrată”, 1935-1940.

„România”, 1940.

„Universul”, 1930-1940.